Број 116. У Новом Саду, у четвртак 27. маја (9. јуна) 1910. Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом четвртим и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Др. Полит и ходошка парница.

У 115. броју „Браника“ изашла је Политова изјава, која се односи на манастир Ходош. Ова је изјава огледало Политове душе.

Ту Полит пре свега сумњичи дра Красојевића због трошка око прикупљања и сређивања материјала за парницу. Па иако је испостављено, да тај трошак није примио др. Ђорђе Красојевић, него историјски стручњаци, преписивачи старих аката, превођачи, нотари и тако даље, он ипак тако приказује ствар у својој изјави, као да је тај трошак примио др. Ђорђе Красојевић за себе. Али у овој Политовој изјави није главно оно сумњичење, него остало, што Полит говори о манастиру Ходошу, о парници и о правној основи српске митрополије. И када смо ту изјаву прочитали, ми смо се згрозили, јер то што је у овој изјави, то је очигледно издајство српске ствари. Не жацамо се нимало исписати, да је др. Полит, „вођа“ једне српске странке и управник једног српског листа, учинио најстрашније издајство према своме народу и цркви.

Да би наши читаоци видели, како др. Полит пише о манастиру Ходошу, преносимо из његове изјаве следећа места:

„Ако би се у ходошкој парници могло доказати да су тај манастир сазидали браћа Јакшићи и да су ти **Јакшићи били Срби**, па да су тај манастир сазидали **само за Србе**, а не за православне уопште, и онда тешко да би се парница могла добити. **Срба данас око манастира Ходоша нема.** Тај манастир припада **румунској** арадској дијецези“.

Ево, дакле, како др. Полит пише, и то српској публици, о манастиру Ходошу. Колико речи, толико издајства, толико нитковлука и хуљавства.

Дакле, по Политовој памети, треба Срби да докажу, да су тај манастир сазидали браћа Јакшићи, да су ти Јакшићи били Срби и да су они само за Србе тај манастир основали. Но — по Политу — ни то није доста, јер иако се све то докаже, и онда би се морала ходошка парница изгубити, јер око Ходоша нема Срба.

Ако Срби све то не докажу, онда по Политовој памети вреди argumentum a contrario т. ј., да манастир Ходош нису Јакшићи саградили, да ти Јакшићи нису били Срби, да они нису тај манастир основали за Србе, него за Румуне, а на крају, пошто данас око Ходоша нема Срба, не може то ни бити српски манастир.

Овако српски син још није писао и говорио.

Др. Полит увео је аргументацију из одговора дра Емила Бабеша заступника румунске митрополије, јер ту дословно исто стоји, то јест, да манастир Ходош нису саградили Јакшићи, да ти Јакшићи нису били Срби и да ако се и докаже, да су га они основали — то нису наменили српском народу и нису тај манастир основали за Србе, него за православне уопће.

Па како осим Срба само још Румуни припадају православној цркви, то су Јакшићи тај манастир основали за Румуне. И још стоји у румунскоме одговору, као и у тужби против осталих српских манастира у Банату, да око тих манастира данас Срба и нема, те већ и због тога морају ти манастири припасти Румунима. — Овај потоњи разлог јесте најглавнија и управо једина основа румунске обране у ходошкој парници и њихове тужбе у осталим парницама.

Разуме се, да су заступници српске странке све доказали, што сачињава основу нашега права. Доказали су, да је искључено, и то сасвим искључено, да је те манастире основао Несрбин. Постанак и развитак банатских манастира, историја тих манастира, све што је с тима манастирима у свези, све то сачињава културну и политичку историју српскога народа. Са **несумњивим** документима доказано је, да ти манастири течајем 4 столећа никада свога српског народносног обележја мењали и изгубили нису. Доказано је и то, да је кроз четири столећа државна власт, и то: и аустријска и мађарска и турска, банатске манастире сматрала за установе **српскога народа**. Доказали смо, да је већ ердељски војвода Батори још 1594. године издао диплому манастиру Бездину, а игумана истога манастира Рајновића назива: Prior monasterii rasciani т. ј. назива га игуманом **српскога** манастира. Доказали смо небројеним дипломама царским, одлукама власти и читавом поворком веродостојних докумената, да су сви банатски манастири, па дакле и манастир Ходош, кроз читав 17. и 18. век сматрани за **установе српскога народа**.

Једном речи, доказали смо јасно као сунце, да и историја и право и предање, па напослетку и признање румунске јерархије, једном речи све, што судија у обзир узети може, говори у прилог српскога народа.

И после сјајно изведеногa доказа пред судом долази Полит и тврди, да се ништа не може доказати или бар сумња у могућност доказивања и на крају хвата се за једино румунско становиште: да би наши манастири требали да припадну Румунима без обзира на њихов српски народни карактер само због тога, јер ту нема Срба!

Ова је Политова тврдња највећа бесмислица, коју правник може избацити. Зар су манастири у православној цркви ради вршења душепопечитељских дужности у околним селима? Зар православни манастири нису организације које постоје ради своје сопствене сврхе? Нека нам каже др. Полит: где је околно становништво Светогорских манастирима, пак се ти манастири ипак строго придржавају сваки своје народности, према томе којој је народности припадао ктитор манастира, те зато и видимо у Светој Гори да имаде: српских, руских, бугарских и грчких манастира. И сваки од тих манастира чува националну традицију своју.

Зар није баш пре неки дан српски краљ Петар посетио задужбину Св. Саве манастир Хилендар у св. Гори, где је од стране манастирскога братства дочекан српском добродошлицом, те је по примеру старих српских владара обдарио свету обитељ.

Морамо признати, да смо се скаменили када смо прочитали Политову изјаву, где он српској публици доказује, да су задужбине српских ктитора, да су стољетне културне установе банатских Срба, да су српски манастири — румунски, да Румунима треба да припадну, јер тамо данас нема више Срба!

Ми смо се згрозили на ово Политово писање. И морамо рећи: Или је код др. Полита наступила парализа најопасније врсте, или је др. Полит највећа издајица српскога рода и народа. Трећега нема!

Политичке блудници.

Нови Сад, 20. маја.

„Ујвидеки Хирлап“, лист владиног кандидата Шлезака, у свом последњем броју овако пише:

„Ко дакле воли власт, ко има што да моли или да очекује, било за своју кућу, било за сроднике, било за своје синове, тај може припадати само владиној странци. Јер ко ће дати Новом Саду дуж Дунава палате, ко ће му дати сталан мост (преко Дунава), водовод, гимназију, ако неће дати силна владина странка? Ко ће вашој деци набавити звања, ко ће им помоћи да уђу у државну службу и дођу до леба? Да ли гроф Телеки, или влада која се ослања на велику већину и поверење владарево? Нек сваки мете руку на срце и нек тако ради и гласа како то захтева његов интерес и нек се нико не покаје“.

Овако бестидно још се никад није кортешовало. Та не идемо да гласамо за посланика, да добијемо личне користи, него да општу ствар и државу унапредимо. А овде се без срама и стида уче бирачи, да се не осврћу на државне интересе, него да сваки гледа своју корист. То би било и гадно и штетно и незаконито. Та ако тако почнемо: Шта ће онда народ, шта држава. Учити људе да грабе само за себе, да иду за личном коришћу кад је реч о општим пословима, то је грешно. Јер шта ће онда државни послови? Они ће пропадати, а народу ће остати да сиромаши, да сели у Америку и буни се. Јер оне гладнице, који продају глас свој, да би добили звања и користи, ти неће радити у интересу државном, него и даље за себе.

Ето, докле смо дошли под Куеновом владом. Дошли смо дотле, да њени помагачи и њени листови проповедају политичко блудништво.

Јесте ли их чули шта кажу бирачима: Ако гласате за владиног кандидата за Шлезака, добићете звања и леба. Гласајте за Шлезака, па ћете добити шта вам треба, кад год га замолите. За себе, за своју кућу, за своје рођаке! Ту нема ни једне речи о начелу.

То је као кад каква стара бездушна, бестидна подвођачица наговара младе девојке: Подај се само том чики. Он је богат и моћан. Даће ти што ти срце жуди. И он ће учинити и браћи твојој и родитељима твојим. А тако мало по мало направе од девојке блудницу, онда је више не познају... Сва су она обећања голе речи.

А видите, онај који продаје свој глас неваљалији је од блуднице која продаје своје тело. Јер блудница продаје оно што је њено, а оне мушке блуднице који продају на избору свој глас, продају оно што није њихово. Јер право гласа није дато ни Петру ни Павлу, него народу. Право гласа употребљује сваки и дужан је употребити као део народа, и мора гледати да гласа како је народу боље, а не како је њему боље.

И кад подрепаши онако гадно пишу у својим листовима може се мислити како тек раде. Без стида и срама обећавају и прете. Па и подмићују.

Јуче су се размилили кортеши владине странке са пуним џеповима, те зашли од куће до куће. Домаћин им изнесе вино, а они га питају: Шта има на столу?

Па, вино, — каже он.

А шта још?

Чаршав!

А шта је под чаршавом?

Астал! Гола даска.

А шта би ти радио, — питају га кортеши, — кад би ти под чаршавом нашао и што друго?

Неки су казали: Маните ви

то. Ја сам поштен човек. Нећу да се продајем.

Али да ли су сви тако?! Ти други можда ћуте.

Да у нашој држави има реда, има морала, овакви кортеши и онакви чланци новинарски, морали би бити осуђени. Али кан да им ништа бити неће.

Само знајте. — Свака држава, где се тако бестидно радило или је пропала, или је народ таке силнике брзо истерао на правац. Овакво стање и неће дуго трајати, јер ће народ наћи пута да се отресе пијавица и политичких подвођача.

Политички догађаји у Угарској

Министар председник Куен је јуче примљен од краља у аудијенцију. Како бечки извештаји јављају, поднео је краљу извештај о исходу избора за угарски државни сабор. Утаначено је, да краљ дође 23. или 24. јуна п. н. у Будимпешт, и 25. држи у сабору престону беседу. Садржај њен утаначиће се тек у министарској седници, но бечки листови знају, да ће у њој бити говора и о уређењу буџета и државне финансије. Биће говора о изборној реформи и о пресним државним потребама. Из Беча већ прете у напред. Истичу, како је Хедервари чврсто решен, да не допусти спречавање и кочење саборског рада. Чим се буду указале и најмагловитије појаве опструкционе намере, он ће ставити опозицију на раскршће или — или. И ако опструкција сама од себе не престане, он Куен Хедервари неће се жацате ни устручавати, да прибегне и драстичним мерама. Он има већину, и он је решен да изврши поверену му задаћу — по сваку цену. На то је Куен чврсто решен, а све сведочи да се те његове намере одобравају и са меродавне стране. Као што се види, ово је отворена порука опозицији угарског сабора: или погни главу и пуштај све што Куен са својом већином хоће — или ће те Куен ућуткати драстичним мерама, и ићи ће до краја. Бечки листови још доносе како је шеф војне канцеларије престолонаследникове пуковније Брош, посетио Куена и примио од њега извештај за престолонаследника о политичком стању у Угарској. Куен се саветовао још и са заједничким министрима Ерталом и Бурјаном.

Држање опозиције.

Пошто је влада при изборима за угарски сабор добила знатну већину, то је сада сва пажња скренута на то, како ће се држати опозиција у сабору према влади. У том питању нису се још одлучили ни вође опозиционих странака. Свакако ће опозиционе странке још пре састанка сабора у том правцу одржати конференције, да би могле организовати једну јединствену опозицију против Куенове владе. Поговара се, као да ће независна Јустова странка сјединити се са Кошутовом. Но сам Јулије Јуст изјавио је, да он о тој целој ствари не зна ништа. Једино зна, да ће се његова странка свом силом борити против владе, да онемогући оп станак Куена. О сједињењу двеју независних странака не зна, да ли ће се то и остварити, јер у том правцу ништа се оз бильно није покушавало. Јуст је у недељу допутовао у Пешту.

Критско питање.

Критско питање не само што се не скида с дневног реда, већ оно опет почиње озбиљно да прети. Бечки лист „Нова Сл. Преса“ донела је један разговор са грчким краљем. Краљ Ђорђе се по том листу изјаснио, да на Криту све дотле неће бити мира и реда, догод се Крит не припоји Грчкој. То је Турке јако озлоједило. Они траже да грчки краљ опозове ту вест у реченом бечком листу, јер ако то не учини за најкраће време, прете са бојкотом грчке робе. И тај је бојкот на више места већ отпочео. Има чак вест, да се у пограничним крајевима Турске, према Грчкој, стварају већ добровољачке чете да упадну у Грчку. Ако су ове вести можда у неколико претеране, то сведоче ипак несумњиво, да је однос између Турске и Грчке због Крита врло запет и да прети сваког часа да изазове и озбиљније заплете. — Силе заштитнице Крита још никако да се окураже и озбиљно загризу у стварно решење критског питања.

Избор посланика у Новом Саду

Сутра у четвртак, на Спасов дан, обавиће се у Новом Саду избор посланика за угарски државни сабор. Изборна борба је већ од више недеља распаљена свом жестином, а нарочито удружени пропали либерали и подрепаши српски и мађарски служе се свим недозвољеним средствима, да победи њихов кандидат Лудвик Слезак. Њима свим притиском помаже и политичка власт Борба ће бити огорчена, јер је уз заједничког кандидата мађарске независне странке и српске народне радикалне, грофа Арведа Телекија, махом све свесно, независно и родољубиво грађанство. Главни логор бирача грофа Телекија за I. и II. изборни срез у гостионици поред главне поште. А за бираче грофа Телекија III., IV. и V. четврти у гостионици код „Сокола“ (Ђуре Љубојевића) на житној пијаци. — Изашли су штампани прогласи, који позивају бираче грофа Телекија, да се већ у 7 часова ујутру нађу у тим гостионицама. Уверени смо, да ће бирачи српске народне радикалне странке и овог пута савесно извршити своју бирачку дужност и гласати сви листом на нашег заједничког кандидата грофа Телекија.

Босански сабор.

По најновијим вестима сабор ће бити на окупу до 15. јуна. После конституисања долази расправа о адреси. Затим ће бити поднесен прорачун за идућу годину. Свакако ће још бити поднесен и законски предлог и о откупу кметова и биће поднешен економском одбору. Мисле, да би у овом заседању могли још решавати и закон о осигурању радника при несрећама, закон о индустрији, нов закон за егзеквирате и менички закон. За председника су озбиљни кандидати Али бег, Хаџи Фригус, Риста Дамјановић и др. Мандић.

Зима на Марсу.

Једни кажу, да је узалудан посао истраживати шта је на Марсу, кад на њему ништа нема, бар оно што би нас занимало. А нас пак занима питање: Има ли жива бића на Марсу. Но други научењаци се не осврћу на оно шта ко вели, већ истражују, шта ће наћи оно што желе. Тако је професор Ловел тога уверења, да на Марсу има живих бића, чак тврди да и тамо живе људи. Он је саставио фотографски апарат, којим је успео да сними неке пруге са Марса. Те пруге означавају познате канале, које је само људска вештина кадра била створити. По тим каналима се и верује, да на Марсу има људи. Сад је професор Ловел саставио и други фотографски апарат у Аризони, па је успео да тим апаратом сними све знаке, по којима се даје изводити, да је на Марсу снег и да тамо влада сада зима.

Провала облака.

У Северном делу Хуњадске жупаније била је ово дана ужасна провала облака, тако да је вода, која је са брегова ужасном снагом и брзином јурила, скоро уништила општину Херцегањ Мост је порушен. Једног човека и девојчицу је вода собом однела. И у усевима је учињена огромна штета.

Самоубиство на смрт осуђених.

У Русији су три зликовца, који су због убиства једне породице на вешала осуђени, решили — да би казну избегли, — да изврше самоубиство. Коцком су решили, који ће од њих убити ону другу, двојицу Један од њих по имену Панков, који је требао да ону двојицу убије, удавих, а себе је виљушком више пута убо у срце, но ране му нису смртоносне.

Време

Према телеграфском извештају за 26. маја може се очекивати топло и ветровито.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта 25 маја 1910 г.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Рж за јесењу сетву 17 к. 30 п. до 17 к. 40 п.
Рж средње квалитета 17 к. 20 п. до 17 к. 30 п.
Јечам за кување пива 12 к. 90 п. до 13 к. 30 пот.
Јечам за пивање пива 12 к. 60 п. до 12 к. 80 п.
Зоб прве квалитета 15 к. 70 п. до 19 к. — п.
Зоб средње квалитета 15 к. — п. до 15 к. 40 п.
Кукуруз домаћи 14 к. 60 п. до 14 к. 70 п.

Термини.

Жито за април 16 к. 74 п. до 26 к. 76 п.
Рж за април 1910. 16 к. 92 п. до 16 к. 94 п.
Кукуруз за мај 1910. 12 к. 18 пот до 12 к. 20 п.

Све од 100 кила.

Кућа на продају!

Састоји се из 2 собе, 2 кујне, 3 коморе и башта у Ченејској улици бр. 26.

Упитати власника

Душана Перваза

678 1—2 Нови Сад,
Темеринска капија дрвара

Продајем

берберску и фризерску радњу

због фамилијалних околности, иста постоји 18 година радња је на врло живом месту успех сигуран. Обратити се на

Милан Д. Попадић

680 1—3 Ó Becse (Bácska.)

СВОЈ СВОМЕ!

Новоотворена српска радња са ердељским сукном.

П Н

Част ми је поштованим кабанчарима и сабовима јавити, да сам 1. јуна о г. отворио

стовариште ердељског сукна

у сопственој кући у Темишвару — Фабрици, ћошак главне улице и малога трга.

Имам сваковрсног ердељског сукна држаћу још чешку и моравску сенуру(абу) и нужне додатке, као: коже, шујташа, чоје и т. д., те молим поштоване купце, да ме својски потпомогну у моме новом подузећу, а ја ћу настојати како са солидним ценама, тако брзом и тачном послуском да их задовољим

С одличним поштовањем

Стева Јовановић

стовариште ердељског сукна

672 1—3 у Темишвару

ТАЈНО! ЦУРЕЊЕ ПЕЧЕЊЕ

и све болести мјехура лечи сигурно GONOTOL, како доказују признанице. Гонотол се једе, дакле нема шприцања. 3 лончића за 12 круна шаље дневно без даљег трошка поузећем лекарна „SALVATOR“ RUMA br. 150. Slavonia. 370 9 100

Дамјан Абрамовић

ВИЛА МАЈДАН ВРДНИК (Szremski)

потребује

4 кројачка помоћника

и то за велики и мали посао.

645 3—3

Уштедити може се много

код куповања готовог одела кад се посећује трговина

ПАНТЕ СПАИЋА

У НОВОМ САДУ

Дунавска ул. бр. 36.

Стално велики избор модерног и финог одела за господу, госпође и ђаке.

Цене опште позато јефтине и утврђене 307 8—10

Вештачко ђубре

гнoји и поправља њиве, тако да жита, кукурузи, виногради и детелина дупли плод доносе земљорадинку. И само га пољопривредно министарство као корисно препоручује Најбоље и најпоузданије се код нас добија, где можете и

јефтин новац на зајам

кроз најкраће време добити до три четвртине вредности имања, куће и т. д. Без трошкова, јер увађање, брисање у грунтовници сами спровађамо. Обратите се дописницом на нас.

Келерман и Шпицер,

618 4—12 банка
у Новом Саду,
лебарска ул. бр. 8.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.